

تعارف‌های جدید ترامپ

رئیس‌جمهور ایالات متحده با امضای یک فرمان اجرایی، تعارف‌هایی را علیه بسیاری از متحدان آمریکا وضع کرد. «دونالد ترامپ» رئیس‌جمهور آمریکا شرکای تجاری ایالات متحده را با تعارف‌های جدید هدف قرار داد که گرچه نسبت به تهدیدهای پیشین ترامپ خفیف‌تر هستند، اما همچنان بسیار چشمگیر محسوب می‌شوند. روزنامه‌فایننشال تایمز نوشت: «صادرکنندگان کلیدی به ایالات متحده نظیر تایوان — که به‌عنوان مهم‌ترین صادرکننده نیمه‌رساناها در جهان شناخته می‌شود — با تعارف‌های سنگین تازه‌ای مواجه شده‌اند. ترامپ همچنین تعارف واردات از کانادا، یکی از متحدان و شرکای تجاری عمده آمریکا را به ۳۵ درصد افزایش داد. هند مشمول نرخ ۲۵ درصد و سوئیس مشمول نرخ ۳۹ درصدی شد.» دستور اجرایی صادرشده در شامگاه پنج‌شنبه که این تعارف‌ها را اعلام کرد، هدف از آن‌ها را کاهش کسری تجاری آمریکا با کشورهای مختلف دانست: کسری‌ای که در این دستور «تهدیدی غیرعادی و فوق‌العاده برای امنیت ملی و اقتصاد ایالات متحده» توصیف شده است.

ویتکاف به روسیه می‌رود

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور ایالات متحده، به خبرنگاران در کاخ سفید گفت که استیون ویتکاف، فرستاده ویژه ایالات متحده، پس از سفر به سرزمین‌های اشغالی در روز جمعه، به روسیه خواهد رفت. ترامپ روز پنجشنبه گفت: «بله، رفتن به اسرائیل، و سپس او [ویتکاف] به روسیه می‌رود، باور کنید یا نه.» ترامپ روز شششنبه گفت که جدول زمانی جدید او برای توافق صلح اوکراین ۱۰ روز است و به محض انقضای آن، تعارف‌های ثانویه و سایر تحریم‌ها را علیه روسیه اعمال خواهد کرد. ترامپ می‌گوید آماده اعمال تحریم‌ها علیه روسیه است، اما مطمئن نیست که آیا آنها تأثیری خواهند داشت یا خیر. ترامپ روز پنجشنبه به خبرنگاران گفت: «ما قصد داریم تحریم‌هایی وضع کنیم. من نمی‌دانم که تحریم‌ها او [ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه] را آزار می‌دهد یا نه. آنها از تحریم‌ها خبر دارند. من بهتر از هر کسی از تحریم‌ها و تعارف‌ها و هر چیز دیگری خبر دارم. نمی‌دانم که آیا این تأثیری دارد یا خیر.»

حمله به حقوق بشر

دبیرکل سازمان ملل متحد نسبت به «دور شدن خطرناک» از تعهدات هشدار داد، زیرا حقوق بشر «مورد حمله» قرار گرفته و فضای دموکراتیک «در حال کوچک شدن» است. آنتونیو گوترش دبیرکل سازمان ملل در پیام ویدئویی خود به کنفرانس هلسینکی ۵۰+ گفت: «جنگ همچنان در قاره اروپا ادامه دارد و اعتماد بین کشورها در حال از بین رفتن است.» دبیرکل سازمان ملل متحد با بیان اینکه حقوق بشر «مورد حمله» قرار گرفته و فضای دموکراتیک «در حال کوچک شدن» است، همچنین نگرانی خود را در مورد اطلاعات نادرستی که به تفرقه و ترس دامن می‌زند، ابراز کرد. او هشدار داد: «ما شاهد دور شدن خطرناک از تعهداتی هستیم که نسل‌های صلح‌آمیز را حفظ کرده‌اند.» با این حال، گوترش گفت که ارزش‌های مندرج در منشور سازمان ملل متحد و تکرارشده در قانون نهایی هلسینکی، یعنی حاکمیت، تمامیت ارضی و همزیستی مسالمت‌آمیز، «همچنان پیمان‌های اخلاقی و استراتژیک ما هستند.»

مذاکرات در این زمینه به نتیجه خواهد رسید.» تصمیم ترکیه برای خرید سامانه پدافند هوایی اس-۴۰۰ از روسیه، یک گسست بزرگ از سیاست‌های دفاعی ناتو بود. آمریکا و ناتو به دو دلیل اصلی با این معامله به شدت مخالفت کردند. از نگاه غرب، اینکه رادارهای پیشرفته اس-۴۰۰ بتوانند اطلاعات حساسی از قابلیت‌های پنهان کاری جنگنده‌های اف-۳۵ جمع‌آوری کرده و این اطلاعات را در اختیار روسیه قرار دهند، یک نگرانی بزرگ بود. این امر می‌توانست یکی از پایه‌های اصلی قدرت هوایی ناتو را تضعیف کند.

در پاسخ به تحویل سامانه اس-۴۰۰، ایالات متحده رسماً ترکیه را از کنسرسیوم تولید جنگنده اف-۳۵، که ترکیه یکی از شرکای آن بود، اخراج کرد و از تحویل جنگنده‌هایی که آنکارا هزینه آن را پرداخته بود، خودداری نمود. علاوه بر این، واشنگتن تحریم‌هایی را بر اساس قانون کاتسا (CAATSA) علیه صنایع دفاعی ترکیه اعمال کرد. این بحران نماد روشنی از تلاش ترکیه برای دستیابی به استقلال راهبردی و رهایی از وابستگی به تسلیحات غربی بود؛ تلاشی که ریشه در بی‌اعتمادی تاریخی ناشی از تجارب گذشته، به‌ویژه تحریم تسلیحاتی ۱۹۷۴، داشت.

مقامات ترکیه‌ای از آن زمان اشاره کرده‌اند که سامانه‌های اس-۴۰۰ همچنان در جعبه‌های بازنشده نگهداری می‌شوند اما یک مقام غربی در آن زمان به فایننشال تایمز گفت: «اگر این سامانه‌ها استفاده شوند، این اقدام مانند آن است که روسیه یک حافظه فلش (فلش مموری) را مستقیماً به سیستم کامپیوتری ناتو متصل کند. این برای ما کاملاً غیرقابل قبول است.» باراک اشاره کرده است که ممکن است تا پایان سال جاری میلادی راه‌حلی، شامل کسب موافقت کنگره برای لغو تحریم‌ها، پیدا شود. در همین حال، ترکیه به دنبال نوسازی ناوگان هوایی فرسوده خود از طریق خرید جنگنده‌های یوروفایتر است. بریتانیا و ترکیه این هفته یک توافق اولیه چند میلیارد پوندی برای فروش جنگنده‌های تایفون به آنکارا امضا کردند.

سینان اولگن، مدیر اندیشکده ادام (EDAM) در استانبول، در مورد جنگنده‌های اف-۳۵ می‌گوید: «یک فرمول موفقیت‌آمیز نیازمند آن است که هر دو طرف با دادن امتیازهایی جدید موافقت کنند. ترکیه در عمل باید متعهد شود که هرگز از اس-۴۰۰ استفاده نکند و نظارت‌هایی را برای کاهش بی‌اعتمادی بپذیرد. آمریکا نیز باید انعطاف‌پذیری نشان دهد.»

اتخاذ چنین تصمیمی پیامدهای مهمی خواهد داشت. اگر این موضوع حل شود، شرکت لاکهید مارتین می‌تواند یک سفارش فروش چندمیلیارد دلاری دریافت کند. شرکت‌های ترکیه‌ای نیز می‌توانند مجدداً وارد برنامه اف-۳۵ شده و قراردادهای سودآوری را که زمانی شامل ساخت بدنه اف-۳۵ و فعالیت به عنوان یکی از مراکز اصلی تعمیر و نگهداری این جنگنده بود، به دست آورند. آرون استاین به فایننشال تایمز می‌گوید: «این یک مسیر طولانی و دشوار خواهد بود. برای خرید اف-۳۵، ترکیه به حمایت کنگره نیاز دارد. اما ترکیه در کنگره محبوب نیست و لابی‌های یونان و اسرائیل با این معامله مخالفت خواهند کرد.»

برخی دیگر از تحلیلگران معتقدند که «خواستن، توانستن است» و انتظار دارند که معامله اف-۳۵ روزی انجام شود؛ حتی اگر این امر نیازمند یک فرمان اجرایی از سوی ترامپ باشد.

سپس مسئله ایران مطرح است. ترکیه زمانی که آمریکا در ماه ژوئن تأسیسات هسته‌ای ایران را بمباران کرد، سکوت اختیار کرد و با بیانیه‌ای ملایم واکنش نشان داد. اما اگر جنگ اسرائیل و ایران بار دیگر از سر گرفته شود و در بدترین حالت، منجر به هجوم گسترده پناهجویان ایرانی به کشور همسایه، یعنی ترکیه شود، ممکن است آنکارا در روابط خود با آمریکا به مشکل بخورد.

سونر چاغاتای گفت: «ترامپ باید بین ترکیه و اسرائیل مداخله کند. نفرت متقابل بسیار زیادی وجود دارد؛ رهبرانشان از یکدیگر خوششان نمی‌آید، نهادهای امنیتی‌شان نیز همینطور، و مردمشان هم همینطور. تنها ترامپ می‌تواند میانجی‌گری کند... این بزرگترین میدان مین در روابط آمریکا و ترکیه است.»

آینده روابط ترکیه و آمریکا بازگشت به «دوران طلایی» جنگ سرد نخواهد بود. این آینده با مدیریت مستمر تضادها و پیگیری گزینشی همکاری‌ها تعریف خواهد شد. برای ایالات متحده، این امر مستلزم پذیرش جایگاه ترکیه به عنوان یک قدرت منطقه‌ای مستقل و نه یک متحد تابع است. برای ترکیه نیز، این به معنای ایجاد توازن میان جاه‌طلبی‌هایش برای استقلال عمل و مزایای ملموس (و همچنین محدودیت‌های) پیوندهای نهادینه‌اش با غرب، به ویژه ناتو، است.

به احتمال زیاد، این رابطه همچنان پرتلاطم باقی خواهد ماند و با چرخه‌ای از بحران‌ها، مذاکرات و راه‌حل‌های موقتی مشخص خواهد شد. در این میان، پیوندهای اقتصادی پایدار به عنوان اصلی‌ترین ضربه‌گیر عمل خواهند کرد و مانع از سقوط این اتحاد پیچیده به ورطه خصومت کامل خواهند شد.

سرزان

اتحاد آمریکا و ترکیه کمک خواهد کرد؟

نظر می‌رسد واشنگتن تقریباً در حال تکرار مواضع ترکیه است، حتی زمانی که این مواضع با دیدگاه‌های اسرائیل، که موضعی خصمانه در قبال دولت الحمدالشرع اتخاذ کرده، در تضاد است.

در ماه ژوئن، ترامپ پس از گفت‌وگو با اردوغان، با استفاده از اختیارات اجرایی خود، تحریم‌های اقتصادی علیه سوریه را لغو کرد که یک خواسته کلیدی ترکیه بود. سپس در ماه جولای، آمریکا هیئت تحریرالشام (HTS) را که پیشتر توسط رئیس‌جمهور کنونی سوریه رهبری می‌شد، از فهرست گروه‌های تروریستی خارج کرد. شاید برای اولین بار در تاریخ آمریکا باشد که یک سازمان تروریستی پیش از منحل شدن، از این فهرست خارج می‌شود.

سونر چاغاتای معتقد است: «این یک دستاورد بزرگ برای ترکیه و همچنین نشانه‌ای از اعتماد ترامپ به اردوغان بود. اگر سوریه باثبات باشد، تعداد بیشتری از بیش از ۳ میلیون پناهجوی سوری ساکن در ترکیه به سوریه بازخواهند گشت. این به نوبه خود به حل بخشی از مشکلات در داخل ترکیه کمک می‌کند و یک برگ برنده بالقوه در انتخابات برای اردوغان است.»

تام باراک، یکی از دوستان نزدیک ترامپ و سفیر جدید آمریکا در ترکیه و همچنین فرستاده ویژه در امور سوریه، یک میانجی حیاتی در این میان است. ترامپ به باراک که یک میلیاردر خوش‌صحت اما سرسخت در معامله و فعال در حوزه سهام خصوصی با اصالت لبنانی است، وظیفه داده تا روابط دوجانبه را از «خوب» به «عالی» ارتقا دهد. آنکارا از مداخلات مکرر اسرائیل در سوریه تحت رهبری الحمدالشرع، که شامل تصرف قلمرو در جنوب و حمله به زیرساخت‌های نظامی است، به شدت خشمگین شده است. باراک نیز از اسرائیل به دلیل ایجاد «یک فصل بسیار گیج‌کننده دیگر» انتقاد کرد. این انتقاد پس از آن بود که اسرائیل در جریان موجی از درگیری‌های مرگبار فرقه‌ای در این ماه، ده‌ها حمله هوایی در سوریه انجام داد و اعلام کرد که برای محافظت از اقلیت مذهبی دروزی‌ها اقدام کرده است. این ترویج علنی و نادر یک مقام آمریکایی از اسرائیل، ظاهراً با یک پاسخ ضمنی از سوی اسرائیل کاتز، وزیر دفاع اسرائیل، مواجه شد: «کسانی که از این حملات انتقاد می‌کنند، از واقعیات به خوبی مطلع نیستند.»

▼ رویای اف ۳۵

دومین آزمون بزرگ رابطه ترامپ و اردوغان، تمایل دیرینه ترکیه برای خرید ده‌ها جنگنده رادارگریز اف-۳۵ است؛ معامله‌ای که اردوغان پس از دیدار با ترامپ در لاهه با لحنی مثبت درباره آن صحبت کرد و گفت: «ان‌شاء‌الله،

دنبال ناآرامی‌هایی که در جنوب رخ داد، در حال بسیج کردن توانایی‌های نظامی خود بود و به‌طور زیرکانه‌ای این گروه را به تلاش برای تجزیه سوریه متهم کرد. آنکارا YPG را یک تهدید امنیت ملی می‌داند، زیرا این گروه شبه‌نظامی شاخه‌ای از «حزب کارگران کردستان» (PKK) است که از سال ۱۹۸۴ کارزار مسلحانه‌ای را برای خودمختاری کردها در داخل ترکیه به راه انداخته، اما در ماه مه اعلام کرد که منحل خواهد شد. این اعلام انحلال در چارچوب مذاکرات صلح جاری بین دولت ترکیه و عبدالله اوجالان، رهبر این گروه شبه‌نظامی که در ترکیه زندانی است، صورت گرفت.

فرستاده ویژه آمریکا در امور سوریه، با مظلوم کوبانی، رهبر نیروهای دموکراتیک سوریه مطرح شد، نشان‌دهنده افزایش فشار بر این گروه تحت رهبری کردها به عنوان بخشی از تلاش‌های جاری آمریکا و ترکیه برای پیشبرد ادغام کامل نیروهای دموکراتیک در دولت سوریه است. ترکیه بین سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۰، مجموعه‌ای از عملیات نظامی را در مناطق تحت کنترل نیروهای دموکراتیک سوریه (SDF) در شمال این کشور به اجرا گذاشت و سال‌هاست که واشنگتن را برای قطع همکاری با این گروه تحت فشار قرار داده است. در ماه دسامبر، پس از سقوط رژیم سوریه و روی کار آمدن یک دولت همسو با ترکیه در دمشق، آنکارا از شدت تهدیدات نظامی خود کاست تا از تلاش‌های دولت جدید برای اثبات کردن کشور حمایت کند. عمر اوزکیزیلجیک، پژوهشگر غیرمقیم «پروژه سوریه» در اندیشکده «شورای آتلانتیک» در واشنگتن، با اشاره به مذاکرات جاری میان دمشق و SDF، به وب‌سایت «المانیور» گفت: «صبر ترکیه رو به اتمام است.» SDF و دمشق در تاریخ ۱۰ مارس یک توافق اولیه امضا کردند که بر اساس آن مقرر شده است شاخه نظامی این گروه تحت رهبری کردها به‌طور کامل در ارتش سوریه ادغام شود و کنترل مناطقی را که در شمال سوریه در اختیار دارد، واگذار کند. با این حال، دو طرف هنوز این توافق را به اجرا نگذاشته‌اند.

روزنامه فایننشال تایمز در تحلیلی نوشته است که سیاست ترکیه برای مدیریت روابط با آمریکا در موضوع سوریه، سیاستی نسبتاً موفق بوده است.

به نوشته این روزنامه، در هیچ موضوعی، شروع «دورانی جدید در روابط ترکیه و آمریکا» مشهودتر از موضوع سوریه نبوده است. این کشور همسایه مدت‌ها به دلیل تضاد در اولویت‌های آمریکا و ترکیه، منشأ تنش بود؛ به‌ویژه بر سر حمایت واشنگتن از جنگجویان گرد که آنکارا آن‌ها را امتداد گروه شبه‌نظامی پ‌ک‌ک می‌داند. اما اکنون به